

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У СИСТЕМІ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

Студент 2 курсу, 1-м групи,
Спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та
страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»

Баранов Євгеній
Сергійович

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

Шевченко Світлана
Олексіївна

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор

Макогон Валентина
Дмитрівна

Завідувач кафедри фінансів,
Заслуження діяч науки і техніки
України
д.е.н., професор

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2019

Зміст

Вступ.....3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ

ВАРІТСТЬ 6

1.1 Економічна сутність та призначення ПДВ в Україні.....6

1.2 Зарубіжний досвід справляння ПДВ.....10

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН СПРАВЛЯННЯ ПДВ В УКРАЇНІ.....14

2.1 Фіскальна роль податку на додану вартість при наповненні доходів держави.....14

2.2 Електронне адміністрування ПДВ.....20

2.3 Механізм бюджетного відшкодування ПДВ.....24

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ

ВАРІТСТЬ В УКРАЇНІ.....32

3.1 Проблеми реформування ПДВ в Україні.....32

3.2 Діяльність фіскальних органів щодо боротьби з шахрайством щодо ПДВ...35

ВИСНОВКИ.....39

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....41

ДОДАТКИ

ВСТУП

Податкова система держави є основоположним елементом існування національної економіки. Її ефективність є результатом успішного виконання глобальних завдань та досягнення стратегічних цілей для держави. Однією з таких цілей для України є успішний розвиток ринкової економіки, опираючись на домогосподарства як найбільш ефективного суб'єкта господарювання, котрий спроможний забезпечувати економічне зростання, створювати внутрішній валовий продукт, вирішувати соціальні проблеми та забезпечувати виконання державою своїх функцій.

В умовах ринкових відносин на перший план виходить оподаткування новоствореного доходу підприємства. Серед таких податків найбільш вагоме місце займає податок на додану вартість. У більшості країн цей податок забезпечує від 15 до 33 % державних доходів, що становить еквівалент приблизно в 5-10% національного валового продукту. Питання функціонування ПДВ актуальне і для України. Науковцями та практиками безперервно ведуться дискусії про роль податку на економіку країни, зниження та диференціацію ставки оподаткування, проблеми адміністрування платежів. Також вагомим питанням є визначення ролі ПДВ у структурі надходжень Державного бюджету України та його вплив на перерозподіл фінансових ресурсів країни.

Питання, пов'язані з дослідженням сутності, функцій, механізму справляння та призначення ПДВ досить ґрунтовано аналізуються у зарубіжних працях учених Є. Аткинсона, Д. Бодіна, Л. Єбріла, Д. Коаді, Д. Кунея, Д. Стігліца, Р. Хариса.

Також вивчаються вітчизняними науковцями В. Андрущенко, З. Варналієм, В. Вишневським, О. Даниловим, О. Десятнюк, Т. Єфименко, Ю.

Івановим, А. Крисоватим, П. Мельником, В. Мельником, А. Соколовською та ін.

Об'єктом дослідження є система оподаткування доданої вартості.

Предметом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є економічні відносини, які виникають між державою і платниками податку щодо стягнення ПДВ.

Метою дослідження є обґрунтування науково-методичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення діючого механізму оподаткування податком на додану вартість.

Для реалізації зазначеної мети потрібно використати наступні завдання:

- визначити економічну сутність податку на додану вартість;
- дослідити зарубіжний досвід справляння податку на додану вартість;
- оцінити фіскальну роль податку на додану вартість принаповненні доходів держави;
- дослідити проблеми реформування податку на додану вартість в Україні;
- запропонувати кроки для фіскальних органів з боротьби із шахрайством щодо податку на додану вартість.

Теоретичною базою дослідження послужили праці українських та зарубіжних вчених з питань вивчення податку на додану вартість у системі фінансово-економічних відносин України. У процесі дослідження використовувалася наукова та методична література з податкової системи, присвячені дослідженню податкової системи, матеріали періодичних видань, наукові статі, публікації за матеріалами науково-практичних конференцій.

Методологічна база. У процесі даного дослідження використовувались загальнотеоретичні та економіко-математичні методи. Для вирішення поставлених завдань застосовувався системний підхід. З метою всебічного

пізнання об'єкта дослідження використовувались – метод порівняння та логічного узагальнення, спостереження, статистичні методи та ін.

Практичне значення одержаних результатів полягає в підтвердженні ефективності застосування в Україні ПДВ як основного бюджетоутворюючого непрямого податку на споживання та наданні рекомендацій щодо підвищення ефективності стягнення ПДВ в Україні.

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, зазначено теоретичне та практичне значення кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРІТСТЬ

1.1 Економічна сутність та призначення ПДВ в Україні

Історія розвитку податку на додану вартість в українському законодавстві є віддзеркаленням змін, що відбуваються в країні. Реформа податкової системи країни зумовлена необхідністю нормального функціонування держави і суб'єктів економічних відносин в умовах дієвої системи оподаткування і законодавчої бази. [3] [22]

Податок на додану вартість (ПДВ) - один з наймолодших податків, що був інтегрований до податкових систем країн Західної Європи лише у середині ХХ ст. Введення податку на додану вартість (Value - Added Tax / VAT / англ.) було зумовлено необхідністю отримання додаткових стабільних надходжень до Державного бюджету для відновлення економік після Другої Світової війни. Крім того, необхідність застосування такого чинника як додана вартість на об'єкт оподаткування в європейських економіках була зумовлена побудовою спільного ринку. Зокрема, Римський договір про створення Європейського економічного Співтовариства (ЄЕС) 1957 року передбачав розробку і застосування низки заходів, спрямованих на гармонізацію систем непрямого оподаткування країн-членів, а наявність ПДВ у податковій системі стало обов'язковою умовою вступу до ЄЕС. [17]

ПДВ вважається одним з найефективніших нововведень у фінансовій політиці і практиці ХХ століття. [5-6] [24] Він відноситься до непрямих податків, що утримуються з обігу. Як відомо, прямі податки стягуються з доходів платників податків, а непрямі на етапі обігу товарів. Непрямі податки, перш за все, призначені для переміщення податкового тягаря на кінцевого

споживача. Саме тому, ПДВ досить часто називають “податком на споживання”. [4]

Низка авторів настоює на тому, що сутність податкової політики держави виявляється через непрямі методи регулювання соціально-економічного розвитку у процесі розподілу та перерозподілу ВВП.

Сучасна економічна ситуація в країні зумовлює необхідність ефективного управління державними фінансами. В центрі уваги знаходиться процес оподаткування, що виступає основою формування фінансово-бюджетних ресурсів держави. У контексті здійснення кардинальних, системних реформ у соціально-економічній сфері України значна увага повинна приділятися проблематиці створення ефективної податкової системи, адже від неї і від механізму фіскального адміністрування податків залежить формування дохідної бази основного фонду фінансових ресурсів - бюджету. [18]

Останнім часом проблемам формування дохідної частини бюджету України, в тому числі її податкової складової приділяють увагу такі вітчизняні науковці, як : І.Луніна, А.Соколовська та інші.З фіскальної точки зору важливим є достатність доходів, які отримує держава, з економічної – який вплив вона через податкову політику здійснює на економічний розвиток. Головним джерелом доходів України є податкові надходження, що формують найбільшу частку доходів бюджету.

В інтересах держави є збільшення її доходів, значною мірою шляхом підвищення ставок непрямих податків з одного боку та недопущенням різкого зростання податкового навантаження на споживання, з іншого боку, оскільки при підвищенні податкового навантаження на економіку країни відбувається зниження платоспроможності споживачів, зменшення споживання на ринку товарів і послуг та зменшення сплачуваних сум непрямих податків. [25]

Основну роль в українській податковій системі відіграють непрямі податки, до яких відносяться: податок на додану вартість (ПДВ), акцизний податок та мито, що займають значне місце у доходній частині бюджету. Найбільш суттєвим з перелічених непрямих податків в Україні є ПДВ. На частку ПДВ у доходах Державного бюджету припадає близько 40%. Непрямі податки є надійним та стабільним джерелом доходної частини бюджету, тому необхідно знайти власний напрямок ефективної інтеграції, який би якнайкраще відповідав національним інтересам і враховував потенціальні можливості в Україні. Також суттєво впливають на розвиток економічної та зовнішньоекономічної діяльності, тому набувають великого значення в умовах економічної кризи. Вони ефективніші в фіскальному аспекті, оскільки оподатковують споживання, яке в свою чергу є більш стабільною і негнучкою величиною, ніж прибутки. Від них тяжко ухилитись і досить легко контролювати їх сплату.

За рахунок використання механізмів непрямого оподаткування фінансове регулювання посідає важливе місце в економічній системі держави. В Україні податки на споживання є найважливішим джерелом наповнення бюджету та потужним інструментом регулювання соціально-економічних процесів. Однак, не всі їхні потенційні можливості вдало реалізовані. Пошук резервів підвищення їх бюджетоутворюючої ролі та регулярної ефективності спричинює орієнтацію наукових розробок на оптимізацію складу підсистеми оподаткування споживання, модернізацію елементів окремих податків і зборів, удосконалення методики їх адміністрування.

Податок на додану вартість є особливою формою податку з обороту, що введений в більшості європейських країн. Податок на додану вартість сплачується на всіх етапах руху товарів, але об'єктом оподаткування виступає вже не валовий оборот, а додана вартість, що зберігає переваги податку з

обороту, але в той же самий час ліквідує його головний недолік — кумулятивний ефект.

Таким чином, податок на додану вартість – це один із найбільш поширених, але одночасно складних та суперечливих податків. В Україні він замінив податок з обороту та податок із продажу і став відігравати провідну роль у формуванні дохідної частини бюджету держави. Однак через наявність суттєвих проблем при справлянні ПДВ, які свідчать про недостатню відпрацьованість механізму його дії, цей податок поступово перетворюється з бюджетоутворюючого у бюджетовитратний.

Запровадження в Україні податку на додану вартість можна вважати важливим кроком на шляху формування сучасної податкової системи, оскільки податок на додану вартість вважається найбільш досконалою формою непрямого оподаткування і він є основним джерелом наповнення Держбюджету. Сутність ПДВ розкривається через систему функцій, які йому притаманні. Однак, дослідники не є єдині в поглядах на функції ПДВ. Найпоширенішою є думка про те, що дана податкова форма виконує фіскальну та регулювальну функції. [27]

1.2 Зарубіжний досвід справляння ПДВ

Роль податків як регулятора економіки країни зростає в Україні та вимагає врахування досвіду країн Європейського Союзу у зв'язку з прийнятим курсом європейської інтеграції. Загальна економічна модель системи оподаткування країн Європейського Союзу вже склалася. Необхідність гармонізації та удосконалення вітчизняної системи оподаткування визначається глобалізацією та інтеграцією України у Європейський Союз.

Глобалізація світогосподарських зв'язків породжує необхідність гармонізації вітчизняних податкових систем. Зарубіжний досвід країн Європейського Союзу передбачає в короткостроковій та довгостроковій перспективі не лише перегляду механізму стягнення, розміру основних податкових ставок, податкової структури, а й реалізацію узгодженої податкової політики.

Основним принципом податкових систем країн Європейського Союзу є дотримання принципу прозорості, відкритості та простоти адміністрування податків. Часткова реалізація цих принципів знаходить своє відображення у кількості податків, яка коливається в країнах Європейського Союзу від 7 до 16.

Беручи до уваги досвід однієї з країн-лідерів Європейського Союзу, маємо наступне: у Німеччині діють досить суворі закони, що стосуються питання сплати податків. За вйнтяком ряду відмінностей суть німецької податкової системи аналогічна українській. Як і у вітчизняному податковому законодавстві, в країні існує податок на додану вартість. Це дозволяє стягувати в бюджет значну частку податкових надходжень, що встановлюється на усіх етапах виробництва та продажу товарів та послуг.

Економіка Німеччини вважається однією із найбільш розвинутих у світі. В чітко продуманому законодавстві налічується 45 видів податкових платежів. Найбільш вагомими із яких є:

- Корпоративний
- ПДВ
- Прибутковий (з доходів від комерційної діяльності, від здачі в оренду нерухомості, землі, з зарплат/гонорарів)
- Земельний
- Церковний
- На успадкування чи дарування
- На дохід з капіталу
- На автомобіль

Податком на додану вартість обладаються усі всі послуги, не призначені для особистого користування та овари ввезені із-за меж країн-членів Європейського Союзу.

Податок на додану вартість нараховується виходячи із вартості предмета торгівлі/послуги та сплачується при продажі одиниці товару, проведенні певних робіт або послуг, до яких також відносяться прекладацькі, юридичні та нотаріальні.

- В Німеччині діє 3 ставки податку:
- Головна (загальна) -19%
- Знижена – 7% (стосується певних харчових продуктів, товарів першої необхідності, книжкові та журнальні видання).
- Нульова – 0%

Знижені ставки оподаткування стосуються готелі та підприємства громадського харчування, компанії, що здійснюють громадські перевезення.

Паралельно існують певні індивідуальні ставки податку на додану вартість, до яких відносяться фермери (5,5%) а також лісників (10,7%).

Нульва ставка стосується лікарів, до них відносять також ветеринарів, представників нетрадиційної медицини та страхових агентів.

Досвід України не має радикальних відмінностей від досвіду Німеччини в питанні рівня ставок податку на додану вартість. [16]

Відповідно до статті 193 ПКУ, податок на додану вартість також має 3 значення, а саме:

20%-стосується операції пов'язаних з постачанням товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України,

- постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;
- ввезення товарів на митну територію України;
- вивезення товарів за межі митної території України
- постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

7%-стосується операції пов'язаних з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України:

- лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів,
- лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування в межах клінічних випробувань.

0%-стосується операції пов'язаних з постачання товарів:

- для заправки або забезпечення морських суден

- для заправки або забезпечення повітряних суден, що виконують міжнародні рейси для навігаційної діяльності чи перевезення пасажирів або вантажів за плату;
- для заправки (дозаправки) та забезпечення космічних кораблів, космічних ракетних носіїв або супутників Землі; для заправки (дозаправки) або забезпечення наземного військового транспорту
- постачання таких послуг:
- міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом

Виходячи із вищесказаного можна дійти висновку, що податок на території України має більший спектр свого застосування в порівнянні із досвідом Німеччини, у якої на різні сфери господарського життя застосовуються власні податкові збори, що дає можливість до більш гнучкого застосування та стягнення податків, в порівнянні з українським досвідом.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН СПРАВЛЯННЯ ПДВ В УКРАЇНІ

2.1 Фіскальна роль податку на додану вартість при наповненні доходів держави

Податки є одним із найбільш дієвих методів державного управління економікою держави в умовах ринкових відносин. Основна роль податків полягає в тому, що вони покликані формувати фінансові ресурси держави, що акумулюються у бюджетній системі та позабюджетних фондах і необхідні для здійснення власних функцій.

На макроекономічному рівні податки є одним з головних елементів регулювання економіки країни та важелем впливу на зміну ринкової кон'юнктури, темпи виробництва, рівень залучених інвестицій до певних галузей економіки, зайнятість населення тощо. Як зазначає М.Свердан, “ податки - це один з найраціональніших інструментів непрямого регулювання процесів, що відбуваються в економіці. Важливою складовою процесу розбудови ринкової економіки України та її інтеграції до системи світових господарських зв'язків є формування вітчизняної системи оподаткування, яка забезпечує необхідними фінансовими ресурсами виконання функцій держави.

Фіскальна функція ПДВ полягає в мобілізації надходжень шляхом справляння даного податку від громадян в бюджет. Фіскальні переваги ПДВ полягають в його високій дохідності – він має широку податкову базу, і практично кожна особа сплачує цей податок незалежно від того, який дохід одержує. [19]

Розглядаючи методики до прогнозування Податку на додану вартість було прийнято до уваги методику Офісу з фінансового та економічного аналізу у Верховній раді України. Дана методика передбачає шість етапів прогнозних

розрахунків. Перші три етапи пов'язані з визначенням прогнозу надходжень ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг), четвертий – це розрахунок прогнозу надходжень ПДВ із ввезених на територію України товарів, п'ятий присвячений визначенню прогнозу бюджетного відшкодування податку, та заключний, шостий етап пов'язаний із розрахунком сальдо надходжень ПДВ. Перший етап передбачає здійснення розрахунків двома методами: спрощеним та деталізованим.

Перший етап передбачає Визначення прогнозу надходжень податку із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) на основі динаміки та змін кон'юнктури внутрішнього попиту:

- за кінцевими споживчими витратами домашніх господарств (спрощений метод);
- за роздрібним товарообігом, обсягом реалізованих послуг населенню та валовим нагромадженням основного капіталу (деталізований метод).

Другий етап передбачає визначення прогнозу надходжень податку з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) на основі динаміки та змін кон'юнктури валової доданої вартості за видами економічної діяльності.

Третій етап передбачає визначення усередненого значення прогнозу надходжень податку з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) виходячи з результатів розрахунків, передбачених першим та другим етапами.

Четвертий етап передбачає визначення прогнозу надходжень податку з увезених на територію України товарів на основі динаміки імпорту товарів.

П'ятий етап передбачає визначення прогнозу бюджетного відшкодування податку грошовими коштами на основі динаміки експорту товарів та послуг і динаміки промислового виробництва.

Шостий етап передбачає визначення сальдо надходжень податку до бюджету .

Виходячи із раніше згаданих кроків у досліді прогнозу надходження податку на додану вартість до Бюджету України маємо наступні показники відповідно до табл. 2.1

Таблиця 2.1

Прогноз надходження податку на додану вартість до Бюджету України [23]

№ з/п	Показник	Одиниці виміру	Звітний період			Очікуван ня	Прогнозни й період	
			2016	2017	2018		2019	2020
1	Податок із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)	млрд грн				262,5	298,5	337,2
2	за кон'юктурою попиту (спрощений метод)	млрд грн	148,5	183,5	214,3	283,2	322,4	366,0
3	за кон'юктурою валової доданої вартості	млрд грн				241,8	274,7	308,3
4	Бюджетне відшкодування податку грошовими коштами	млрд грн	94,4	120,1	130,0	148,7	170,6	191,6
5	Сальдо податку з вітчизняних товарів	млрд грн	54,1	63,5	84,3	113,8	128,0	145,6
6	Податок із ввезених на територію України товарів	млрд грн	181,4	250,5	300,0	312,1	349,4	386,7
7	Надходження податку до бюджету, млрд грн за редакцією Офісу з фінансового та економічного аналіз при Верховній Раді України https://www.facebook.com/fea.o.vru/	млрд грн	235,5	314,0	384,3	425,8	477,4	532,3
8	Надходження податку до бюджету, млрд грн за редакцією Міністерства фінансів України	млрд грн	235,5 1	313,9 8	374,5 1	-	-	-

Відповідно до Методики «Прогнозування ПДВ з урахуванням змін у кон'юктурі попиту наведений у додатку А.

Відповідно до методики Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юктурі валової доданої

вартості, яку використовує Офіс фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України інформація наведена у додатках Б, В, Г, Д, Е, Ж, З.

Відповідно до Методики «Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юнктурі споживчого попиту» (деталізований метод) яку використовує Офіс фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, інформацію наведено у додатку К.

Резюмуючи отримані результати таблиці 2.1 на 2019 рік отримуємо рисунок 2.1.

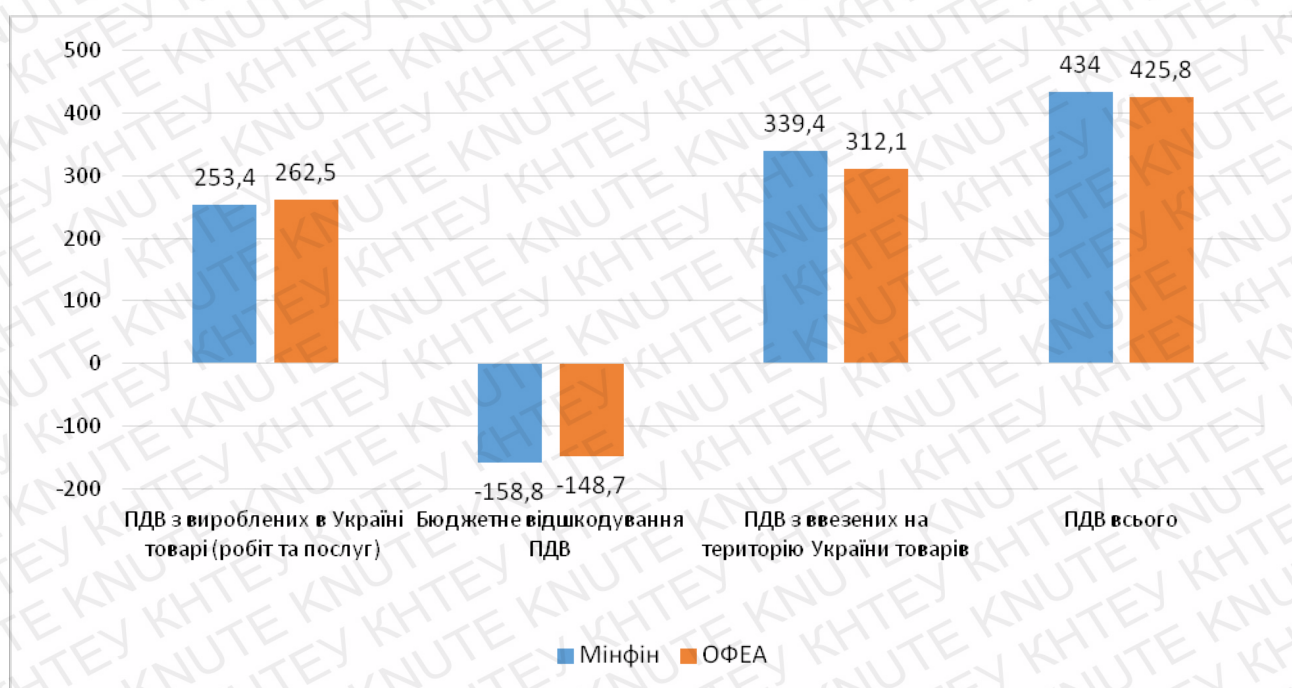

Рис.2.1 Прогнозна незалежна оцінка надходжень ПДВ на 2019 рік, млрд грн. [23]

Прогноз бюджетного відшкодування ПДВ потребує детальнішого аналізу, оскільки це єдиний показник, який ДФС надає Мінфіну на прогностичний період. Тому у Таблиці а наведено порівняння прогностичних обсягів бюджетного відшкодування ПДВ, розрахованих згаданими відомствами та ОФЕА.

Відповідно до отриманих результатів проведено порівняння прогностичних обсягів бюджетного відшкодування податку на додану вартість відповідно до табл. 2.2.

Що стосується показників бюджету на 2019 рік, то прогноз ОФЕА майже ідентичний прогнозу ДФС, надісланому до Мінфіну, а також значно різниться з прогнозом Мінфіну – менший на 10,1 млрд грн, або на 6,4%.

Таблиця 2.2

Прогнозні значення надходжень податків до бюджету за розрахунками різних відомств, млрд грн [23]

Джерело	Показник	Одиниці виміру	Звітний період				Очікування 2019	Прогнозний період	
			2015	2016	2017	2018		2020	2021
Прогноз ДФС	Сума ПДВ, заявлена платниками до відшкодування	Млрд грн	71,7	94,9	121,2	130,1	148,7	167,6	183,1
	Сума ПДВ, заявлена до відшкодування грошовими коштами	Млрд грн	71,7	94,9	121,0	130,0	148,5	167,4	182,9
	Бюджетне відшкодування грошовими коштами	Млрд грн	68,4	94,4	120,1	-	-	-	-
Прогноз Мінфіну	Бюджетне відшкодування грошовими коштами	Млрд грн	68,4	94,4	120,1	137,2	158,8	-	-
Прогноз ОФЕА	Сума ПДВ, заявлена до відшкодування	Млрд грн	71,7	94,9	121,0	137,9	148,7	170,6	191,6

З табл. 2.2 можна зрозуміти, що Мінфін у прогнозі надає значення фактично відшкодованого ПДВ, а Методика та прогноз ДФС – заявлені до відшкодування суми ПДВ. Порівняння цих значень показало, що відхилення між згаданими показниками незначні. Різниця між заявленими до відшкодування сумами ПДВ та повернутими у 2017 році становила 0,9 млрд

грн, або 0,9%, а у 2016 році – 0,5 млрд грн, або 0,5%. Додатково необхідно зауважити, що узгоджені та повернуті суми ПДВ після запровадження системи електронного адміністрування податку суттєво не відрізняються.

2.2 Електронне адміністрування ПДВ

Система електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ) — сукупність організаційних та технічних засобів, що спрямована на забезпечення обліку адміністрування податку на додану вартість в Україні в електронному вигляді.

Запроваджена змінами до Податкового кодексу 2014 року. Передбачено тестовий режим з 1 лютого до 1 липня 2015 року.

Система передбачає новий механізм виписки податкових накладних, які дають право на податковий кредит. Із запровадженням системи усі податкові накладні виписуються лише в електронному вигляді та реєструються в Єдиному реєстрі податкових накладних, незалежно від суми ПДВ.

Ключовими перевагами системи електронного адміністрування є:

1. Створення єдиної системи, яка об'єднує інформацію відносно всіх зареєстрованих податкових накладних та коригувань до них.
2. Скасування паперової форми податкової накладної та реєстру отриманих та виданих податкових накладних, що призвело до економії часу платників податків на адміністрування ПДВ.
3. Впровадження системи електронного адміністрування ПДВ збільшило дисципліну контрагентів щодо вчасного надання правильно оформлених податкових накладних.
4. Із впровадженням нової системи адміністрування ПДВ стало неможливо видати фіктивну податкову накладну, адже вона в обов'язковому порядку повинна бути зареєстрована в Єдиному електронному реєстрі та підкріплена або сумою реєстраційного ліміту, або живими коштами, перерахованими на електронний рахунок ПДВ.
5. Для кожного платника податку на безоплатній основі відкрито електронний рахунок.

6. У будь-який момент часу платник податку може подати ряд безкоштовних запитів, серед яких: запит щодо суми, на яку він може зареєструвати податкові накладні (реєстраційний ліміт)

Однак, слід зауважити, що кожна система має й притаманні їй недоліки. Система електронного адміністрування не є виключенням. Її основними недоліками можна зазначити наступні:

1. Контроль за правильністю складання податкової накладної – прямий обов'язок покупця.
2. Важкими для розуміння є виписки, отриманні з електронної системи адміністрування ПДВ, а також підхід до визначення реєстраційного ліміту.
3. Складна процедура бюджетного відшкодування ПДВ.
4. Постійні зміни форм податкової звітності податкової накладної та декларації з ПДВ. [26]
5. Неможливість формування запиту для отримання податкової накладної за певний період, а лише на окрему дату.
6. Досить гострим постає питання для людей, які не мають електронного доступу до системи через відсутність технічного забезпечення, що змушує людей курсувати до центрів, в яких можна зареєструвати відповідні документи.

Система електронного адміністрування ПДВ, організована на центральному рівні ДФС, забезпечує автоматичний облік у розрізі платників податку:

- сум податку, що містяться у виданих та отриманих податкових накладних, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних та розрахунках коригування до них;
- сум податку, сплачених платниками при ввезенні товарів на митну територію України;

- сум поповнення та залишку коштів на рахунках у системі електронного адміністрування ПДВ;
- суми податку, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні в ЄРПН.

Електронний рахунок у системі електронного адміністрування ПДВ (далі - електронний рахунок) - рахунок, відкритий платнику податку в Казначействі, на який платником перераховуються кошти з власного поточного рахунку в сумах, необхідних для збільшення розміру суми, на яку платник податку має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної (далі - розрахунок коригування) в ЄРПН, а також у сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку.

Для кожного платника податку Казначейством відкрито один електронний рахунок. Відкриття та обслуговування електронних рахунків Казначейством здійснюється на безоплатній основі. Інформація про рух коштів на електронних рахунках платникам податку надається ДФС України за відповідним запитом платника на безоплатній основі без обмеження кількості запитів та у часі.

Кошти з електронного рахунку платника ПДВ перераховуються Казначейством в автоматичному режимі до бюджету та/або на рахунок, відкритий у банку та/або органі Казначейства сільськогосподарськими підприємствами - суб'єктами спеціального режиму оподаткування, визначений ст. 209 Кодексу, для акумулювання сум податку, що нараховуються на вартість поставлених ними сільськогосподарських товарів або послуг, у порядку, передбаченому ст. 209 Кодексу. Таке перерахування коштів здійснюється на підставі реєстрів платників ПДВ, який автоматично формується ДФС та надсилається Казначейству. [1]

Проаналізувавши переваги, недоліки та зміни в обліку та адмініструванні ПДВ можна зробити висновок, що головною метою впровадження системи електронного адміністрування ПДВ є запобігання зловживань шляхом незаконного отримання відшкодування ПДВ із бюджету, зниження ризиків формування фіктивного кредиту та унеможливлення отримання неправомірного відшкодування ПДВ з бюджету, скорочення обсягів тіньової економіки в країні та витрат держави на адміністрування ПДВ. Уряд намагається створити досконалий механізм регулювання обліку та реєстрації операцій з ПДВ.

2.3 Механізм бюджетного відшкодування ПДВ

Бюджетне відшкодування - відшкодування від'ємного значення податку на додану вартість на підставі підтвердження правомірності сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість за результатами перевірки платника.

Термін відшкодування - визначений відповідно до чинного законодавства період, протягом якого з Державного бюджету України у відповідності до рішення платника перераховується належна йому сума податку на додану вартість.

Бюджетна заборгованість з податку на додану вартість - суми, не відшкодовані платнику протягом визначених законодавством термінів відшкодування.

Якщо за результатами звітного періоду різниця між загальною сумою податкових зобов'язань, що виникли у зв'язку з будь-яким продажем товарів (робіт, послуг) протягом звітного періоду, та сумою податкового кредиту звітного періоду має від'ємне значення, то така сума підлягає (як надміру сплачена) відшкодуванню платнику податку з Державного бюджету України. Підставою для отримання відшкодування є дані виключно податкової декларації за звітний період. [2]

За наявності в платника податкового боргу минулих звітних періодів із сплати податку на додану вартість (у тому числі відстроченого та розстроченого) сума, задекларована платником до відшкодування, зараховується в погашення такої заборгованості.

Відшкодування при настанні терміну проводиться згідно з рішенням платника податку, яке відображене в податковій декларації (одночасно може бути декілька напрямів відшкодування) шляхом:

перерахування грошових сум з бюджетного рахунку на рахунок платника податку в установі банку, що його обслуговує;

зарахування суми відшкодування в рахунок платежів з податку на додану вартість;

зарахування суми відшкодування в рахунок інших податків, зборів (обов'язкових платежів), які надходять до Державного бюджету України.

Відшкодування при настанні терміну проводиться згідно з рішенням платника податку, яке відображене в податковій декларації (одночасно може бути декілька напрямів відшкодування) шляхом:

перерахування грошових сум з бюджетного рахунку на рахунок платника податку в установі банку, що його обслуговує;

зарахування суми відшкодування в рахунок платежів з податку на додану вартість;

зарахування суми відшкодування в рахунок інших податків, зборів (обов'язкових платежів), які надходять до Державного бюджету України.

Відшкодування податку на додану вартість з бюджету здійснюється органами Державного казначейства України за висновками податкових органів або за рішенням суду.

Висновки подаються не пізніше ніж за 5 робочих днів до закінчення терміну відшкодування податку на додану вартість, встановленого чинним законодавством.

На підставі висновків про відшкодування податку на додану вартість органи Державного казначейства України протягом п'яти днів своїми платіжними дорученнями перераховують кошти з рахунку обліку доходів державного бюджету на рахунок, указаний у висновку чи рішенні суду.

Відшкодування здійснюється з аналітичного рахунку з обліку податку на додану вартість у межах поточних надходжень за день, а в разі недостатності або відсутності коштів на відповідному аналітичному рахунку повернення здійснюється за рахунок поточних надходжень на балансовий рахунок з обліку доходів загального фонду державного бюджету за день.

Термін, протягом якого належна платнику сума податку на додану вартість підлягає відшкодуванню з Державного бюджету України, встановлюється в залежності від виду операцій, які здійснюються платником у звітному періоді.

Платник податку, який здійснює операції з вивезення (пересилання) товарів (робіт, послуг) за межі митної території України (експорт) і подає розрахунок експортного відшкодування за наслідками податкового місяця, має право на отримання експортного відшкодування протягом 30 календарних днів з дня подання такого розрахунку.

Якщо платник податку не подає розрахунку експортного відшкодування у встановлені строки, то експортне відшкодування не надається, а суми такого відшкодування враховуються у розрахунку зобов'язань такого платника податку з податку майбутніх податкових періодів. Розрахунок експортного бюджетного відшкодування подається разом з декларацією за відповідний звітний період.

Платник податку, який здійснює операції на митній території України, що оподатковуються за нульовою ставкою, має право на отримання бюджетного відшкодування протягом місяця, що настає після подання декларації за звітний період, у якому були здійснені такі операції.

З операцій, що оподатковуються за повною ставкою, сума належного платнику відшкодування (після погашення податкової заборгованості минулих звітних періодів) зараховується до зменшення податкових

зобов'язань платника податку протягом трьох наступних звітних періодів. Залишок непогашеної суми підлягає відшкодуванню з Державного бюджету України протягом місяця, що настає після подання декларації за третій звітний період після виникнення від'ємного значення податку.

При порушенні платником податку терміну подання податкової декларації бюджетне відшкодування продовжується на термін затримання подачі звітності. [21] Якщо останній день терміну подання податкової звітності припадає на вихідний (святковий) день, то кінцевим терміном подання податкової звітності вважається перший після вихідного (святкового) робочий день.

Якщо за наслідками перевірки виявляється факт завищення суми бюджетного відшкодування, заявленого в податковій декларації з податку на додану вартість, то сума такого завищення вважається сумою податкового зобов'язання, прихованою від оподаткування. Якщо внаслідок такого завищення отримано бюджетне відшкодування, то платник податку визнається таким, що ухиляється від оподаткування, і до нього застосовуються санкції відповідно до законодавства. [30]

Якщо на момент перевірки платника податку органом державної податкової служби суми податку на додану вартість, попередньо включені до складу податкового кредиту, залишаються документально не підтвердженими, то платник податку несе відповідальність у вигляді санкцій, установлених законодавством і нарахованих на суму податкового кредиту, не підтверджену документально.

Якщо платник у майбутніх звітних періодах самостійно виявляє помилки щодо розміру задекларованої ним суми ПДВ до відшкодування, то такий платник зобов'язаний подати нову податкову декларацію, що містить виправлені показники (уточнену декларацію).

Говорячи про прогнозування сум до відшкодування податку на додану вартість Офіс економічного та фінансового прогнозування при Верховній Раді України отримав наступні значення, рис.2. Детальні показники джерел формування отриманих результатів наведені у додатку К.

Рис.2 Суми до відшкодування податку на додану вартість по рокам, млрд. грн

Найбільших вигодонабувачів з бюджетного відшкодування податку на додану вартість по рокам можна дослідити на рис. 3-6. [9-12] [13-15]

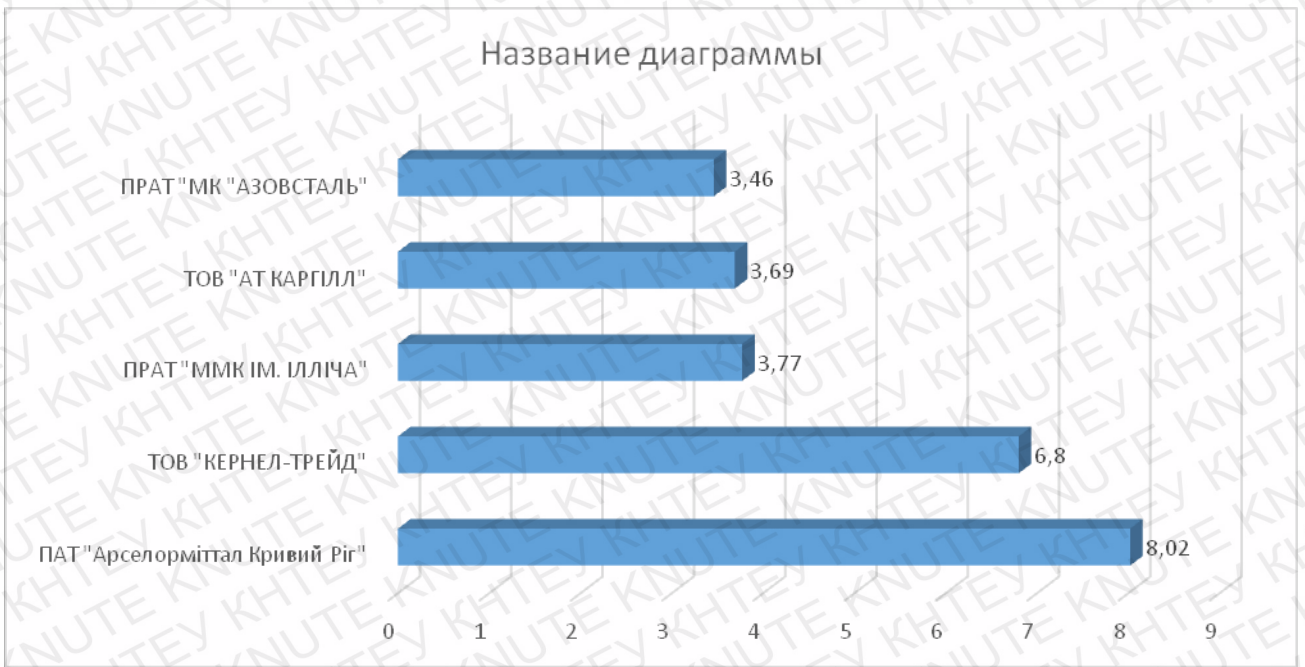

Рис.3 Найбільші платники податку, кому було відшкодовано ПДВ у 2016 році, млрд.грн [9], [13]

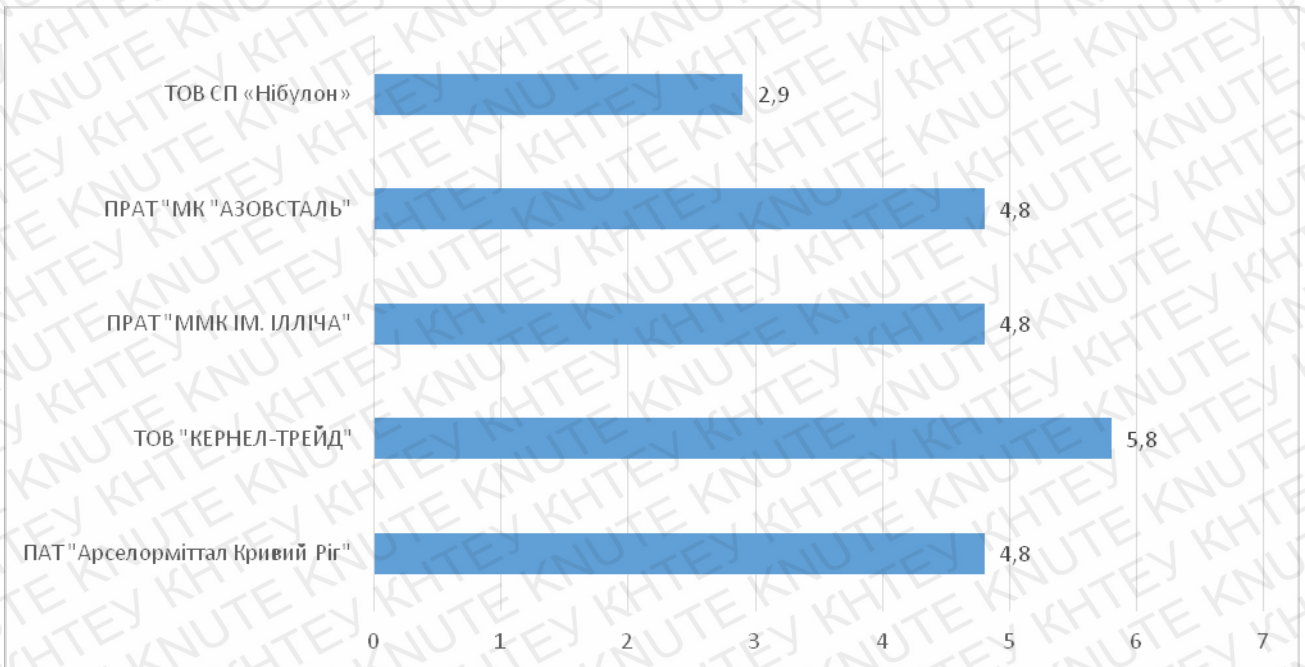
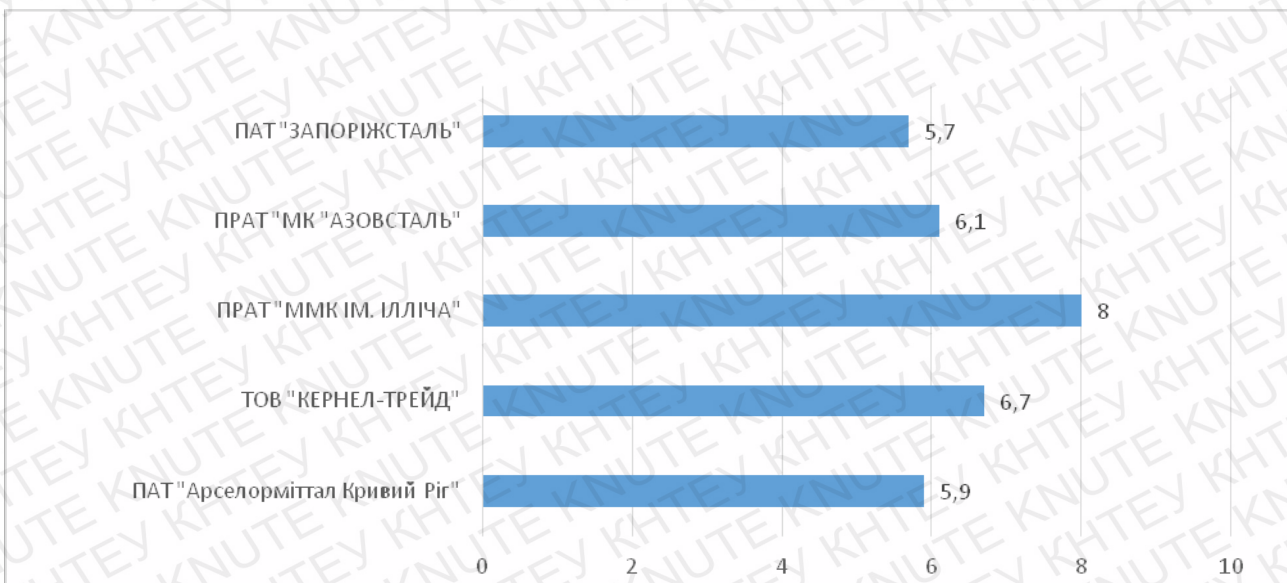
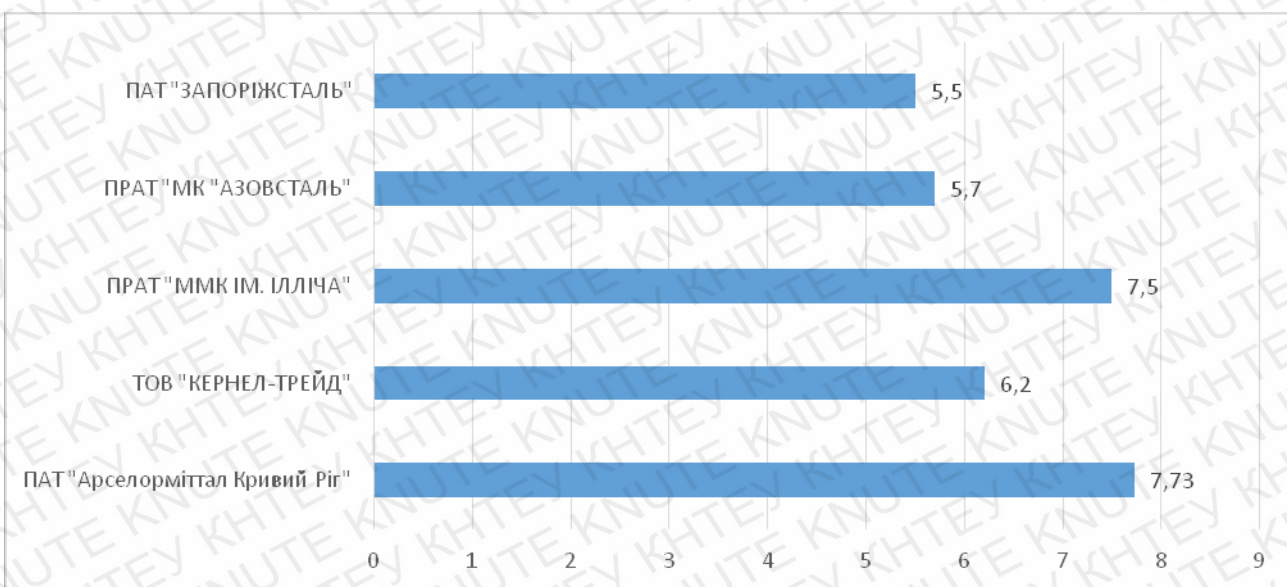

Рис.4 Найбільші платники податку, кому було відшкодовано ПДВ у 2017 році, млрд.грн [10],[14]

Рис.5 Найбільші платники податку, кому було відшкодовано ПДВ у 2018 році, млрд.грн [11].[15]

Рис.5 Найбільші платники податку, кому було відшкодовано ПДВ станом на листопад 2019 року, млрд.грн [12]

Досліджуючи динаміку сум до відшкодуванні податку на додану вартість можна дійти висновку, що основними, найбільшими за розміром відшкодування ,претендентами із року в рік залишаються майже без змін одні й ті самі компанії, заявлені суми до вішкодування податку на додану вартість яких, співпадає із сумами відшкодування, та сплачуються в середньому протягом одного-двох

місяців після відповідного звернення, тому у держави перед платниками податку не виникає затримань із відповідними виплатами, досліджуючи інформацію про стан перерахування платникам податку узгоджених сум бюджетного відшкодування ПДВ відповідно до отриманої від Міністерства фінансів України інформації з Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування ПДВ можна дійти висновку, що затримки зі сплати відбуваються вийняtkово із технічних причин.

Резюмуючи вищезгадане, можна дійти висновку, що бюджетне відшкодування податку на додану вартість є досить вагомим елементом податкової системи, оскільки на нього припадає в середньому 8,5% від Зведеного бюджету України, та має тренд щорічного збільшення в середньому на 8%, що означає позитивну динаміку із надходжень податку на додану вартість до бюджету.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРІТСТЬ В УКРАЇНІ

3.1 Проблеми реформування ПДВ в Україні

Сьогодні економічні показники України — одні з найнижчих в Європі. За рівнем ВВП на душу населення ми відстаємо навіть від пострадянських країн. Водночас, існує перевернутий парадокс.

Україна повинна стати більш привабливою і безпечною для інвестування. Значне податкове навантаження разом з простотою ведення бізнесу та гарантіями безпеки капіталу можуть створити умови для інвестиційного буму.

Починати реформу необхідно з перегляду системоутворюючого податку, яким є ПДВ. Він є завжди зручним, оскільки податок стягується незалежно від фінансового результату, ще й задовго до отримання доходу.

Натомість ПДВ пригнічує бізнес. Більша частина вартості товару, за винятком роздрібною маржі, обкладається до сплати споживачем за товар. Це призводить до того, що економіці необхідно звідкись залучати додатково фінансовий ресурс.

За результатами роздрібною торгівлі в 2017-у році, обсяг таких додатково інвестованих бізнесом коштів для покриття зобов'язань по ПДВ, склав близько 100 млрд грн. Для економіки, що розвивається з гострим дефіцитом фінансового ресурсу та його високою вартістю, додаткові вилучення для функціонування ПДВ, — це означає свідоме знищення потенціалу економічного зростання.

Можна знижувати ставку ПДВ, проте це теж не вирішує наші проблеми. Принциповим рішенням може бути заміна ПДВ на податок з продажів (НП). Він ефективно працює в найбільш розвиненій економіці світу у США і стягується при продажу товару кінцевому споживачу.

Така заміна вивільнить мільярди гривень обігових коштів бізнесу для інвестування. Скоротяться потреби в ресурсах, необхідних для адміністрування ПДВ, ліквідуються корупційні схеми, побудовані навколо генерації та відшкодування. [31]

Ще одним бонусом для української економіки стане ліквідація тіньового імпорту. Його часто називають контрабандою, хоча це різні поняття.

Оскільки «імпортний» ПДВ для більшості товарів є основним платежем, то всі схеми ухиляння від сплати митних зборів побудовані на мінімізації сплати ПДВ. Заміна його на податок з продажів дасть можливість митникам зосередити зусилля на контролі. Особливо над переміщенням заборонених товарів і товарних груп з особливим оподаткуванням. [20]

Сьогодні багато зусиль спрямовано на децентралізацію країни. Зрештою, ПДВ є централізованим податком, а податок з продажів можна легко прив'язувати до конкретного місця продажу.

Реалізувавши вищезгадані кроки можна досягти наступних структурних зрушень у наповненні Державного бюджету:

- створення умови для економічного зростання, інвестиційної привабливості та можливості для самореалізації;
- вивести економіку з тіньового сектора, декриміналізувати бізнес;
- ліквідувати базу для корупції в економіці;
- наростити податкову базу і надходження в бюджет через підвищення інвестиційної активності;
- скоротити витрати, як бізнесу, так і держави, з адміністрування податків.

Ще однією із проблем є те, що заможні верстви населення сплачують податки за відсотками, таким ж що і бідні верстви населення, це означає що для людини, що отримує мінімальну пенсію або заробітну плату, кожна отримана

гривня буде на вагу золота, що зможе розширити її спожавичий кошик і як наслідок, ще більше податків у майбутньому буде сплачено цією особою, для запровадження такої системи достатньо розробити певні картки, що будуть працювати із постачальниками товарів та послуг, та зобов'язати їх до приймання такого роду карток шляхом накладення відповідних штрафів, що, в теорії, буде спідкати «тіньові» фірми працювати відповідно до вимог податкового кодексу.

Реальним королем до реформування податку на додану вартість може стати те, що Державна фіскальна служба буде оприлюднювати на офіційному сайті разом із даними з реєстру платників податку на додану вартість додаткову інформацію про виникнення у зареєстрованої особи- платника ПДВ підстав для анулювання його реєстрації. Оприлюднення такої інформації буде сприяти попередженням для платників ПДВ від господарських операцій з особами, що припинили свою діяльність або вибрали спрощену систему оподаткування, що не передбачує сплати ПДВ і підлягає у зв'язку із цим виключення із реєстру. [7]

Ще одним кроком до реформування податку на додану вартість може стати надання можливості розширення кола осіб, уповноважених платником ПДВ на представлення у контролюючий орган запитів на отримання виписки із реєстру платників ПДВ, тобто надати можливість подати відповідний запит особі, яка уповноважена на ведення бухгалтерського та податкового обліку суб'єкту господарювання. [32]

Резюмуючи вищесказане, можна дійти висновку, що запропоновані кроки спростять роботу суб'єктів господарювання із контролюючими органами, та будуть сприяти поступовому очищенню реєстру платників податку на додану вартість від шахрайських суб'єктів.

3.2 Діяльність фіскальних органів з приводу боротьби з шахрайством щодо ПДВ

Сьогоднішнім пріоритетним напрямом модернізації фіскальної служби в Україні є вдосконалення системи адміністрування ПДВ. Мета такого вдосконалення полягає в створенні більш ефективних механізмів адміністрування ПДВ, недопущенні проявів корупції у податкових відносинах, сприянні підвищенню добровільності сплати податків, формуванні партнерських взаємовідносин між фіскальними органами та платниками податків, створенні справедливих умов оподаткування для всіх платників податків та забезпеченні мобілізації фінансових ресурсів до бюджетів різних рівнів в достатньому обсязі. В даному розрізі доцільно врахувати здобутки досвіду країн-членів Європейського Союзу. Вдосконалення системи адміністрування ПДВ повинно бути спрямоване на підвищення рівня податкової етики та податкової культури громадян, а для цього слід змінити ставлення останніх до свого конституційного обов'язку сплати платежів податкового характеру.

В умовах високого рівня корупції в країні в результаті зменшення податкового навантаження і посилення штрафних санкцій за порушення податкового законодавства позитивні зміни в поведінці суб'єкта господарювання в процесі адміністрування ПДВ не будуть спостерігатися. Тому зменшення рівня корупції в країні – один з першочергових заходів на шляху вдосконалення системи адміністрування ПДВ. Реальні заходи запобігання проявам корупції можуть бути такі:

- зведення до мінімуму безпосереднього спілкування платників податків з посадовими особами фіскальних органів, зокрема, за рахунок більш активного

використання новітніх комп'ютерних технологій у процесі адміністрування ПДВ;

- посилення кримінальної відповідальності за корупційні діяння як працівників ДФСУ, так і платників податків;
- проведення спеціальних занять або модулів, які спрямовані на формування морально-етичних установок щодо неприпустимості здійснення корупційних правопорушень (тематичні конференції, круглі столи, семінари, індивідуальні бесіди тощо)
- підвищення посадового окладу податківців

Альтернативним методом вдосконалення адміністрування ПДВ може стати перегляд відсоткових ставок на ПДВ. Зниження ставок, безумовно, є привабливим для суб'єктів господарювання, окрім того, це повинно сприяти зниженню рівня тіньової економіки, стимулювати розвиток та ділову активність підприємницьких структур, що є основою фінансового потенціалу країни. У 2014 розглядалась можливість зміни відсоткової ставки ПДВ з 20% до 17%, однак остаточне прийняття рішення Верховної Ради щорічно переносилось або не розглядалось. [8]

Однак, зниження з 20% до 17% є недостатньо економічно обґрунтованим, оскільки ПДВ забезпечує близько 40% податкових надходжень Зведеного бюджету Україні, а зниження ставки цього податку на 3% призведе до значних втрат бюджетних надходжень. Більш раціональним було б врахувати передовий досвід країн-членів ЄС, тобто мова йде про застосування диференційованих ставок податку в залежності від соціальної ваги товарів і послуг. Так, можна пропонувати чотири ставки оподаткування:

- 0%, за якою і надалі оподатковуватимуться експортні операції;

- знижена ставка – для оподаткування операцій з купівлі-продажу товарів першої необхідності (сільськогосподарської продукції, хлібобулочних виробів та інших продуктів харчування);
- підвищена ставка – для оподаткування операцій з купівлі-продажу предметів розкоші (ювелірних виробів, елітних транспортних засобів, хутряних і шкіряних виробів, новинок техніки тощо);
- основна ставка (на рівні 20%) – для оподаткування всіх інших операцій з купівлі-продажу товарів і послуг. Вважаємо, що застосування таких диференційованих ставок оподаткування сприятиме збалансованості надходжень до бюджету від адміністрування ПДВ і відповідатиме принципу соціальності спрямованості податкового законодавства.

Напрямами подолання основних проблем і недоліків діяльності фіскальних органів з приводу боротьби з шахрайством щодо ПДВ є

- подальше доопрацювання положень Податкового кодексу України пов'язаних із податком на додану вартість;
- скорочення штату (зокрема ліквідації підрозділів податкової міліції на місцях) створення моніторингово-аналітичних підрозділів з боротьби з шахрайством у сфері ПДВ і управління іншими ризиками у сфері податкових і митних відносин та посилення інформаційно-консультаційних підрозділів ДФС.
- організація щорічного стажування посадових осіб фіскальних органів у країнах ЄС для ефективної роботи із суб'єктами-платниками ПДВ;
- здешевлення процесу адміністрування податків, в тому числі ПДВ.

Ефективна система справляння податків можлива лише за умови налагодженої взаємодії між її суб'єктами, саме тоді вона забезпечуватиме створення сприятливого середовища для підприємницької та інвестиційної діяльності, створення сприятливих умов діяльності податкових органів, зменшення частки випадковості при прогнозуванні бюджетних надходжень та

вирішення інших проблем, пов'язаних з адмініструванням податків, зборів та інших платежів. [28], [29]

Вдосконалення системи адміністрування податків повинно базуватись на подальшому розвитку партнерських взаємовідносин між платниками та податковими органами, в результаті чого буде трансформовано ставлення громадян до свого конституційного обов'язку сплати платежів податкового характеру з примусового до добровільного.

Основними напрямками вдосконалення системи адміністрування податку на додану вартість можна виділити наступні:

- відповідно до спецрежиму оподаткування суми ПДВ сільськогосподарських товаровиробників не підлягають сплаті до бюджету, а підлягають перерахуванню на їх спеціальні рахунки. Таким суб'єктам пропонується відкриття додаткових електронних рахунків, кошти з яких автоматично перераховуватимуться на спеціальні рахунки таких платників у день їх зарахування на електронний рахунок;
- скасувати реквізити податкової накладної, які втратили актуальність у зв'язку із запровадженням системи електронного адміністрування ПДВ, що скоротить час платникам на заповнення податкової накладної;
- дозволити покупцям-платникам ПДВ отримувати податкові накладні в ЄРПН;
- надати можливість складання раз на місяць зведених податкових накладних у разі здійснення постачання товарів/послуг, що має безперервний або ритмічний характер (постачання тепла газу, електроенергії, послуг зв'язку тощо). Це, у свою чергу, скоротить кількість податкових накладних та зменшить відволікання обігових коштів платників ПДВ;
- для зменшення відволікання обігових коштів платників при роботі системи електронного адміністрування в повноцінному режимі пропонується

продовжити з 15 до 31 календарного дня строки реєстрації податкових накладних.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження щодо податку на додану вартість у системі фінансово-економічних відносин ми прийшли до наступних висновків.

1. При дослідженні причин виникнення, динаміки розвитку, а також переваг і недоліків податку на додану вартість було виявлено неоднозначність поглядів стосовно необхідності справляння ПДВ, цей податок лишається, в багатьох країнах Європи, ключовим при наповненні бюджету. Податок має високу ефективність із фіскальної точки зору враховуючи широку базу оподаткування, але при стабільному розвитку економіки та низькому темпі інфляції. Відповідно застосування даного непрямого податку вимагає уважного вивчення умов функціонування економіки окремої країни, врахування потреб держави та суб'єктів господарювання;

2. Досліджено економічну сутність податку на додану вартість як найбільш адекватної форми сучасного непрямого оподаткування. ПДВ – це непрямий податок, (внутрішній податок на споживання, один з різновидів універсальних акцизів), який сплачується на кожній стадії руху товарів, робіт, послуг від виробництва до кінцевого споживання, пропорційно до вартості, створеної на відповідній стадії. Податок включається до ціни товарів, робіт, послуг, і, в підсумку, перекладається на кінцевого споживача, який є фактичним платником ПДВ (носієм податку) і для якого розмір податку визначається величиною споживання і прямо не залежить від доходів

3. Проаналізовано процес формування, сучасний стан і проблеми вітчизняного механізму справляння ПДВ, його вплив на стан державних фінансів України. Розгляд показників фіскальної ефективності ПДВ дає

можливість стверджувати, що цей податок залишається одним із основних джерел наповнення державного бюджету.

4. Вдосконалення системи адміністрування податків має базуватися на подальшому розвитку партнерських взаємовідносин між платниками та податковими органами, у результаті чого конституційний обов'язок громадян сплачувати платежі податкового характеру буде трансформований із примусового на добровільний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безкровний О. В. Зарубіжний досвід справляння податку на додану вартість в сільському господарстві. / О. В. Безкровний, К.С. Фуга. [Електронний ресурс]: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/9.pda>
2. Відображення у декларації з ПДВ залишку від'ємного значення податку// «Вісник податкової служби України» № 7, 2012. - с.12
3. Г.Вронська. ПДВ: історія розвитку та міжнародна практика//«Податкова правда» №5, 2012. - с. 7-9
4. Гринкевич С. С. Податок на додану вартість у контексті непрямого оподаткування / С. С. Гринкевич, Г. В. Севастьянова, М. М. Голубка // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – вип. 19.12. – С. 178-186.
5. Директива Ради 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість від 28 листопада 2006 року. [Електронний ресурс] – режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_928
6. Директива Ради 95/7/ЄС, яка вносить поправки у Директиву 77/388/ЄЕС і запроваджує нові заходи спрощення щодо податку на додану вартість - сфери дії певних винятків та практичних домовленостей щодо їх впровадження від 10 квітня 1995 року. [Електронний ресурс] – режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_490
7. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» № 4014-VI від 04.11.11//www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3609-17
8. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків і зборів» № 4235-VI від

22.12.11//www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4235-17

9. Звіт Державної казначейської служби «Про показники виконання Державного та Зведеного бюджету України за 2016 рік» від 25.01.2017//
www.treasury.gov.ua/main/uk/index
10. Звіт Державної казначейської служби «Про показники виконання Державного та Зведеного бюджету України за 2017 рік» від 25.01.2018//
www.treasury.gov.ua/main/uk/index
11. Звіт Державної казначейської служби «Про показники виконання Державного та Зведеного бюджету України за 2018 рік» від 25.01.2019//
www.treasury.gov.ua/main/uk/index
12. Звіт Державної казначейської служби «Про показники виконання Державного та Зведеного бюджету України за 2019 рік» від 26.11.2019//
<https://www.treasury.gov.ua/ua/news/1shchodo-byudzhetnogo-vidshkoduvannya-pdv>
13. Звіт Міністерства фінансів України «Про виконання державного бюджету за 2016 рік»// www.minfin.gov.ua/
14. Звіт Міністерства фінансів України «Про виконання державного бюджету за 2017 рік» // www.minfin.gov.ua/
15. Звіт Міністерства фінансів України «Про виконання державного бюджету за 2018 рік» // www.minfin.gov.ua/
16. Криклива Г. Система оподаткування в країнах Європейського Союзу / Г. Криклива [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://prezi.com/zoqhz-8ibq3/presentation/>.
17. Матвійчук Л.О. Економічна сутність ПДВ та його роль у формуванні дохідної частини державного бюджету України [Електронний ресурс] / Л.О. Матвійчук, І.В. Гоменюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №11. – С. 749-752. – Режим доступу: <http://global->

national.in.ua/archive/11-2016/157.pdf

- 18.Мединська Т. В., Власюк Н. І. Податкова система: Навчальний посібник. 3-є вид., перероб. та доповнене./ Т. В. Мединська, Н. І. Власюк. – Львів: «Магнолія-2006», 2012. – 424 с.
- 19.Механізм справляння податків в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://subject.com.ua/economic/slovník/4243.html>
- 20.Митний кодекс України//www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92-15
- 21.Наказ Мінфіну України «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» № 1492 від 25.11.2011// www.minfin.gov.ua/
- 22.Налоговая реформа в Украине и республике Беларусь: аналитические исследования: монография / [под ред. В. Г. Барановой, О. Е. Дубовик, Е. Ф. Киреевой]. – Харьков: Издательство «Диса плюс», 2016. – 240 с.
- 23.Офіс фінансового та економічного прогнозування– Режим доступу: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2019/01/evaluation_of_vat_revenue_forecasting_in_2019-2021.pdf
- 24.Перша Директива Ради 67/227/ЄЕС "Щодо гармонізації законодавства держав-членів стосовно податків з обороту" від 11 квітня 1967 року. [Електронний ресурс] – режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_201
- 25.Податковий Кодекс України: Затверджений Верховною радою України № 2755-VI від 02 грудня 2010 р. / Верховна рада України. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 26.Податок на додану вартість.// «Вісник податкової служби» № 12 (680), 2012. - с.8-15
- 27.Семенко Т.М. Податок на додану вартість як економічна категорія [Електронний ресурс] / Т.М. Семенко // Ефективна економіка. – 2011. –

№4. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

28. Сидоренко Р.В. Визначення сутності податку на додану вартість та перспективи його розвитку [Електронний ресурс] / Р.В. Сидоренко // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2014. – Вип. 11 (1). – Ч. 1. – С. 234-240. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
29. Терешко О. М. Проблеми та перспективи справляння ПДВ в Україні / О. М. Терешко, М. О. Мудь // Інноваційна економіка. - № 2. – 2013. – с. 278-281
30. Червінська О. С. Податок на додану вартість в доходах державного бюджету та проблеми його відшкодування / О. С. Червінська, Х. Б. Демчук, О. В. Войтків // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.5. – С. 298–305.
31. Чернишова М. К. Система адміністрування ПДВ в Україні: Сучасний стан і перспективи розвитку/М.К.Чернишова-Донецьк: Донецький державний університет управління – 2012. – № 5. – 51 с.
32. Чирва А.А. Удосконалення облікової політики підприємства в частині обліку ПДВ / А.А. Чирва // Облік і фінанси. – 2015. – №4 (70). – С. 67-71

ДОДАТКИ

Прогнозування ПДВ з урахуванням змін у кон'юнктурі попиту по рокам

Додаток А

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Звітний період			поточний рік	Прогнозний період	
			базовий рік	базовий рік	базовий рік		Прогнозний рік	Прогнозний рік
			2016	2017	2018		2019	2020
1	Кінцеві споживчі витрати домашніх господарств	млрд грн	1 538,0	1 961,1	2 318,1	2 689	3 035,1	3 400,7
2	Реальна ставка податку	%	21,5	22,1	22,1	22,1	22,1	22,1
3	ПДВ із вироблених та ввезених товарів	млрд грн	330,67	433,4	513,1	595,2	671,8	752,8
4	ПДВ з увезених товарів	млрд грн	181,87	250,5	281,4	312,1	349,4	386,7
5	у т. ч. ПДВ із вироблених товарів з бюджетним відшкодуванням	млрд грн	148,8	183,6	231,7	283,2	322,4	366,0

Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юнктурі валової доданої вартості у 2016 році

Додаток Б

№ з/п	Види економічної діяльності	2016 рік			
		У фактичних цінах, млрд грн		Номінальна ставка податку, %	Реальна ставка податку, %
		Валова додана вартість	ПДВ		
Позначення	ВДВ	ПДВв(вд)	НС	РС	
1	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	279,7	2,2	20	0,8
2	Добувна промисловість	131,7	18,4	20	14,0
3	Обробна промисловість	291,5	19,5	20	6,7
4	Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	82,3	15,8	20	19,2
5	Будівництво	47,5	5,2	20	10,9
6	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	318,1	24,6	20	7,7
7	Транспорт	156,7	13,7	20	8,7
8	Інші види економічної діяльності	715,8	40,2	20	5,6
9	Всього	2 023,3	139,6		

Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юнктурі валової доданої вартості у 2017 році

Додаток В

№ з/п	Види економічної діяльності	2017 рік			
		У фактичних цінах, млрд грн		Номінальна ставка податку, %	Реальна ставка податку, %
		Валова додана вартість	ПДВ		
Позначення	ВДВ	ПДВв(вд)	НС	РС	
1	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	305,2	17,9	20	0,3
2	Добувна промисловість	181,3	21,6	20	0,6
3	Обробна промисловість	369,5	25,5	20	0,3
4	Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	96,5	20,5	20	1,1
5	Будівництво	68,2	6,7	20	0,5
6	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	421,4	31,2	20	0,4
7	Транспорт	190,2	17,3	20	0,5
8	Інші види економічної діяльності	887,8	39,4	20	0,2
9	Всього	2 520,1	180,1		

Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юнктурі валової доданої вартості у 2018 році

Додаток Г

№ з/п	Види економічної діяльності	2018 рік			
		У фактичних цінах, млрд грн		Номінальна ставка податку, %	Реальна ставка податку, %
		Валова додана вартість	ПДВ		
Позначення	ВДВ	ПДВв(вд)	НС	РС	
1	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	339,8	19,9	20	5,9
2	Добувна промисловість	211,0	25,1	20	11,9
3	Обробна промисловість	433,4	29,9	20	6,9
4	Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	112,4	23,9	20	21,2
5	Будівництво	87,5	8,6	20	9,8
6	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	496,1	36,7	20	7,4
7	Транспорт	227,0	20,6	20	9,1
8	Інші види економічної діяльності	1 028,1	45,6	20	4,4
9	Всього	2 935,3	210,5		

Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юнктурі валової доданої вартості у 2019 році

Додаток Д

№ з/п	Види економічної діяльності	2019 рік (прогноз)			
		У фактичних цінах, млрд грн		Номінальна ставка податку, %	Реальна ставка податку, %
		Валова додана вартість	ПДВ		
Позначення	ВДВ	ПДВв(вд)	НС	РС	
1	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	377,6	22,1	20	5,9
2	Добувна промисловість	240,6	28,7	20	11,9
3	Обробна промисловість	503,0	34,7	20	6,9
4	Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	130,4	27,7	20	21,2
5	Будівництво	106,5	10,5	20	9,8
6	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	570,2	42,2	20	7,4
7	Транспорт	265,5	24,1	20	9,1
8	Інші види економічної діяльності	1 166,1	51,8	20	4,4
9	Всього	3 359,9	241,8		

Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юнктурі валової доданої вартості у 2020 році

Додаток Е

№ з/п	Види економічної діяльності	2020 рік (прогноз)			
		У фактичних цінах, млрд грн		Номінальна ставка податку, %	Реальна ставка податку, %
		Валова додана вартість	ПДВ		
Позначення	ВДВ	ПДВв(вд)	НС	РС	
1	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	419,2	24,6	20	5,9
2	Добувна промисловість	271,3	32,3	20	11,9
3	Обробна промисловість	571,2	39,4	20	6,9
4	Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	147,6	31,4	20	21,2
5	Будівництво	132,4	13,0	20	9,8
6	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	650,0	48,1	20	7,4
7	Транспорт	304,6	27,7	20	9,1
8	Інші види економічної діяльності	1310,3	58,2	20	4,4
9	Всього	3806,6	274,7		

Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юнктурі валової доданої вартості у 2021 році

Додаток Ж

№ з/п	Види економічної діяльності	2021 рік (прогноз)			
		У фактичних цінах, млрд грн		Номінальна ставка податку, %	Реальна ставка податку, %
		Валова додана вартість	ПДВ		
Позначення	ВДВ	ПДВв(вд)	НС	РС	
1	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	458,1	26,9	20	0,3
2	Добувна промисловість	301,6	35,9	20	0,6
3	Обробна промисловість	640,1	44,2	20	0,3
4	Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	163,6	34,8	20	1,1
5	Будівництво	162,0	15,9	20	0,5
6	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	731,4	54,2	20	0,4
7	Транспорт	344,5	31,3	20	0,5
8	Інші види економічної діяльності	1468,3	65,2	20	0,2
9	Всього	4269,6	308,3		

Прогнозування ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням змін у кон'юнктурі споживчого попиту по рокам

Додаток 3

№ з/п	Показник	Одиниці виміру	Звітний період			Поточний рік	Прогнозний період	
			базовий рік	базовий рік	базовий рік		прогнозний рік	прогнозний рік
			2016	2017	2018		2019	2020
1	Роздрібний товарообіг підприємств, які здійснюють діяльність із роздрібною торгівлі та ресторанного господарства	млрд грн	556,0	586,3	655,7	714,4	786,6	866,8
2	Продаж товарів виробництва України через торговельну мережу підприємств	млрд грн	310,0	306,7	350,8	389,3	425,6	466,3
3	Компоненти споживчого попиту як база оподаткування	млрд грн	310,0	306,7	350,8	389,3	425,6	466,3
4	Номінальна ставка	%	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7
5	Співвідношення збору податку та бази оподаткування	%	14,42	14,42	14,42	14,42	14,42	14,42
6	Коефіцієнт корекції номінальної ставки	-	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
7	Коефіцієнт зміни пільг	-	1	1	1	1	1	1
8	Податок із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) у частині споживчого попиту	млрд грн	44,7	44,2	50,6	56,1	61,4	67,2
9	Нормативна ставка податку	%	20	20	20	20	20	20

Прогнозування сум відшкодування податку на додану вартість по рокам

Додаток К

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Звітний період			поточний рік	Прогнозний період	
			базовий рік	базовий рік	базовий рік		Прогнозний рік	Прогнозний рік
			2016	2017	2018		2019	2020
1	Суми, заявлені до відшкодування	млрд грн	94,9	121,2	138,2	-	-	-
2	у т. ч. грошовими коштами	млрд грн	94,9	121	138,2	149	170,1	192,1
3	База розрахунку бюджетного відшкодування за експортними операціями	млрд грн	708,9	866,5	966,5	1 072,0	1 215,2	1 362,5
4	Розрахунковий коефіцієнт відшкодування податку (реальна ставка)	%	13,4	14	14,3	13,9	14,0	14,1